

OUDE AZIË

VROEGE CONTINENTEN

OUDE GRIEKEN

MIDDELEEUWEN

RENAISSANCE

VROEG MODERN

MODERN

LAAT MODERN

ORUNMILA

TWEEZIJDIG DENKEN

FILOSOOF

ORNUMILA

LAND
NIGERIA

VLAG
TEKEN DE VLAG

Pẹlẹ o!!

kanbo

BOEKTEKST

DIT IS EEN TEKST UIT DE VERZAMELING IFA-TEKSTEN WAARIN STAAT GESCHREVEN DAT ORUNMILA DIT OOI HEEFT ONDERWEZEN.

‘LATEN WE ONS OVERGEVEN AAN VRIENDELIJKE GEDACHTEN. LATEN WE STILHOUDEN OM EEN LOFLIED TE SCHRIJVEN:

GOED ZICHT VEREIST TWEE OGEN,
EEN VEILIGE WANDELING TWEE VOETEN
EN EEN GOED ZITTEND ACHTERWERK TWEE HEUPEN.
MAAR HOE KUN JE LUISTEREN NAAR HET KLAPPEN VAN ÉÉN HAND
OF ÉÉN LOPENDE VOET?’

A. WAAROM MOET JE STILHOUDEN OM EEN LOFLIED TE KUNNEN SCHRIJVEN?

B. WELK GETAL WORDT HIER GENOEMD? WAAROM IS HET BELANGRIJK?

C. KUN JIJ OOK EEN VOORBEELD GEVEN VAN IETS DAT TWEE DELEN HEEFT EN NIET GOED ALLEEN KAN ZIJN?

D. HOE KUN JE TOCH HET GELUID VAN ÉÉN HAND HOREN?

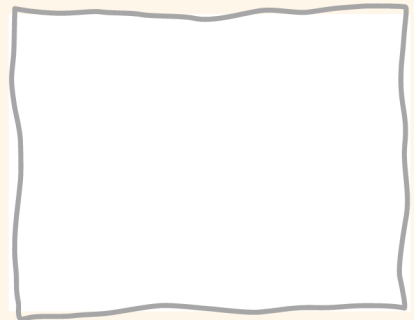
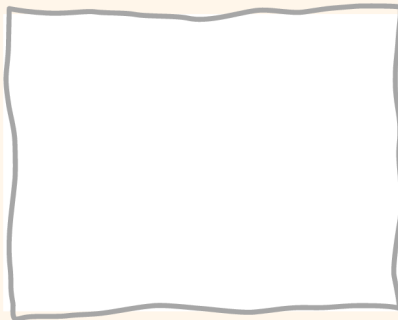
LEVENSLLOOP

DE FILOSOOF ORUNMILA LEEFDE ROND 500 VOOR CHRISTUS EN BEHOORDE TOT HET YORUBA-VOLK IN HET HUIDIGE NIGERIA. DIT VOLK HEEFT EEN EIGEN TAAL EN CULTUUR (VERHALEN, MUZIEK, ETEN/DRINKEN). DE VADER VAN ORUNMILA HEETTE JAKUTA (**BETEKENIS: STEENHOUWER**) EN ZIJN MOEDER ALAJERU (**BETEKENIS: OFFER ONTVANGEN**). VOLGENS DE OVERLEVERING WAS ORUNMILA UITZONDERLIJK WIJS. VEEL MENSEN BEZOCHTEN HEM OM VAN HEM TE KUNNEN LEREN. HIJ GEBRUIKTE SCHELPIJES OM WIJSHEDEN TE DELEN. ORUNMILA HAD EEN EIGEN SCHOOL MET ZESTIEN LEERLINGEN DIE HIJ TOT FILOSOOF OPLEIDDE. DE WIJSHEDEN VAN ORUNMILA ZIJN OPGESCHREVEN IN HET IFA-BOEK. HOE WIJS HIJ OOK WAS EN HOE VEEL HIJ OOK WIST, ORUNMILA BENADRUKTE ALTIJD DAT HIJ ZEKER NIET ALLES WIST.

STRIP

TEKEN DRIE BELANGRIJKE DINGEN UIT HET LEVEN VAN ORUNMILA IN ONDERSTAANDE VAKKEN.

DOEN

DOE-OPDRACHT (POTLOOD EN WIT PAPIER - 2 PERSONEN)

ONTWERP JE EIGEN TAAL

DE FILOSOOF ORUNMILA GEBRUIKTE VROEGER SCHELPIJES OM WIJSHEDEN DOOR TE GEVEN. JULLIE GAAN DAT OOK DOEN. ONTWERP JE EIGEN TAAL MET SCHELPIJES. BEDENK VOOR IEDERE LETTER UIT HET ALFABET EEN EIGEN SCHELPIJE. SCHRIJF DAARNA ELKAAR EEN BERICHT.

ONTWERP JE EIGEN TRANSPORTMIDDEL

JE HEBT EEN TAAL MET SCHELPIJES GEMAAKT. BEDENK EEN MANIER HOE JE DE SCHELPIJES VAN JOUW HUIS NAAR HET HUIS VAN EEN ANDER KUNT LATEN GAAN. TEKEN HET TRANSPORTMIDDEL OP DE ACHTERKANT VAN HET BLAD MET DE TAAL. VERZIN IETS GRAPPIGS OF ORIGINEELS. VERTEL DAARNA AAN ANDEREN WAT JE HEBT GEMAAKT.

VERDIEPING

DE WANDELING

“KOM-NAAR-BO-VEN” LEEST YEAN IN DE SCHELPIJES DIE HIJ UIT EEN BLIKJE HAALT. EEN BERICHT VAN MOES! BEIDEN WONEN HOOG IN DE BERGEN. HET PAD VAN YEAN NAAR MOES IS OMHOOG. HET PAD VAN MOES NAAR YEAN IS OMLAAG. DIEP BENEDEN IN HET DAL LIGT HET DORP WAAR ZE NAAR SCHOOL GAAN. DAT DORP LIGT IN DE SCHADUW VAN DE HOGE BERG, DIE MEER DAN 2000 METER HOOG IS. VANAF DE SCHOOL IN HET DORP LOOPT EEN GRILLIG PAD, MET BOCHTEN, ROTSEN EN KUILEN HELEMAAL TOT DE TOP VAN DE BERG. DAAR IS EEN UITKIJKPOST EN KUN JE OVER HET DAL VAN MOES EN YEAN UITKIJKEN. PAS ALS JE HELEMAAL BOVEN BENT, KUN JE ZOVER NAAR BENEDEN KIJKEN, DAT JE HET HELE DORP ZIET. MOES EN YEAN PRATEN MET ELKAAR OP AFSTAND VIA EEN INGEWIKKELD BERICHTENSYSTEEM. ZE HEBBEN HET SAMEN GEMAAKT. ZE HEBBEN MET SCHELPIJES ALLERLEI TEKENS AFGESPROKEN. DAARMEE MAKEN ZE HUN EIGEN TAAL EN BERICHTEN. ZE ‘PRATEN’ MET ELKAAR VIA EEN DRAAIENDE KABEL. DAARAAN HANGT EEN HELE SERIE BLIKJES WAARIN DE SCHELPIJES ZITTEN. YEAN EN MOES SPREKEN VAAK AF. SOMS IN HET DORP, SOMS BIJ YEAN, MAAR NOOIT BIJ MOES. YEAN BEGRIJPT NIET GOED WAAROM DAT IS. ZE HEBBEN ER NOOIT OVER GESPROKEN. WAAROM VRAAGT MOES OF HIJ NAAR BOVEN KOMT? HEE! ER RAMMELT WEER IETS AAN DE KABEL! YEAN LEEST HET VOLGENDE BERICHT VAN MOES: “IN-DE-SCHA-DUW.” IN DE SCHADUW? IS ER SCHADUW HOOG OP DE BERG? OF BEDOELT MOES HET ONTBREKEN VAN LICHT DOOR HET DONKER VAN DE ONDERGAANDE ZON?

DAN Kiest HIJ WAT SCHELPIJES UIT ZIJN EIGEN VOORRAAD. HET MOET ALTIJD EEN KORT BERICHT ZIJN, ANDERS ONTSTAAN ER MISVERSTANDEN. HIJ MAAKT DE VRAAG: “HOE-LAAT?” STOPT DE SCHELPIJES IN EEN BLIKJE DAT NU VOOR HEM HANGT AAN DE KABEL EN DRAAIT ERAAN ZODAT MOES WEET DAT ER WEER EEN BERICHT IS. SNEL VOLGT HET ANTWOORD: “HIER-E-TEN-SA-MEN” INEENS SNAPT HIJ ZIJN EIGEN VERWARRING. MEESTAL WANDELT HIJ MET MOES MIDDEN OP DE DAG EN DAN IS ER ALLEEN LINKS VAN DE BERG EEN HEEL KLEIN BEETJE SCHADUW, WANT DE ZON STAAT DAN HOOG. HET PAD OMHOOG RECHTS LOOPT LANGS DE BERG DOOR HET DAL BIJNA ALTIJD IN DE FELLE ZON. MAAR ROND ETENSTIJD HEBBEN ZE NOG NOOIT

AFGESPROKEN. DAN IS DE ZON AL ACHTER DE BERG GEZAKT EN IS HET WARME, DROGE, LICHTEN PAD, EEN SCHADUWPAD DAT AL AFGEKOELD IS DOOR DE BEGROEIING EN HET BEEKJE DAT ER NAAST STROOMT. NU DE ZON LANGZAAM ONDERGAAT, TREKT YEAN ZIJN TRUI AAN, PAKT ZIJN RUGZAK, DOET ZIJN SCHOENEN AAN, VULT ZIJN WATERFLES EN BEGINT AAN DE KLIMTOCHT OMHOOG NAAR HET HUIS VAN MOES. NA ENIGE TIJD LOPEN ZIET HIJ HET HUTJE. DAT MOET HET HUIS VAN MOES ZIJN. HIJ ZIET HET OOK AAN DE KABEL VAN HUN COMMUNICATIESYSTEEM, DIE EINDIGT DAAR. VAN EEN AFSTAND ZIET HIJ ALLEMAAL KLEINE LICHTJES. DICHTERBIJ BLIJKEN HET KAARSJES TE ZIJN. ZE STAAN OP HET LAATSTE STUKJE PAD VOOR MOES ZIJN HUIS. HIJ DOET DE DEUR OPEN EN KIJKT IN DRIE STRALENDE GEZICHTEN RONDOM EEN TAFEL MET ETEN. ER STAAN HIER NOG VEEL MEER KAARSJES. MOES ZEGT: “HE! YEAN, WELKOM IN MIJN HUIS, DIT ZIJN MIJN OMA EN TANTE.” YEAN IS HIER EVEN STIL VAN. HIJ HEEFT ALLERLEI VRAGEN EN GEDACHTEN. HOEZO ALLEEN THUIS? HOEZO SAMEN ZIJN? HOEZO SCHADUW? HET IS HIER TOCH LICHT? WAT BETEKENIT DIT ALLEMAAL?

HET GESPREKJE DAT MOES EN YEAN HEBBEN GEHAD IS EEN VOORBEELD VAN HOE IEDER ZIJN EIGEN UITLEG KAN GEVEN AAN TAAL. VOOR MOES EN YEAN IS HET BELANGRIJK DAT ZE STEEDS GOED NADENKEN OVER EEN BERICHT EN DE MOGELIJKE BETEKENIS.

DIT VRAAGT VOORAF HELDER DOORDENKEN. MOES VRAAGT OF YEAN NAAR BOVEN KOMT. BOVEN IS IN DIT GEVAL HET HUIS VAN MOES. DAAR IS SCHADUW. HET BEZOEK AAN MOES VERLOOPT VERRASSEND. WAAROM IS HIJ NOOIT EERDER BIJ MOES GEWEEST? WAAROM NU WEL? YEAN DENKT DAT HET IS OMDAT ZIJN OUDERS ER NIET ZIJN EN DAT ZE DUS SAMEN ZIJN. MAAR IS DAT OOK ZO?

ONDERZOEK - ABSOLUUT EN RELATIEF (GROEPJE)

IS BOVEN ALTIJD BOVEN? OF KAN BOVEN OOK BENEDEN ZIJN? IS DE BETEKENIS VAN ‘BOVEN’ VOOR YEAN HETZELFDE ALS VOOR MOES? LAAT AAN DE HAND VAN EEN TEKENING AAN JE GROEPJE ZIEN HOE DAT ZIT. TEKEN DAAROP DE BERG, HET HUIS VAN YEAN EN HET HUIS VAN MOES. ZOEK DE VERSCHILLEN IN ELKAARS TEKENING.

KAN ER SCHADUW ZIJN ZONDER LICHT? EN KAN ER LICHT ZIJN ZONDER SCHADUW? LEG DAT UIT.

FILOSOFIE

BINAIRE COMPLEMENTARITEIT

ALS JE MET IEMAND PRAAT, DAN ZEG JE IETS TEGEN IEMAND EN DIE ZEGT IETS TEGEN JOU. SOMS BEGRIJP JE ELKAAR, SOMS BEGRIJP JE ELKAAR NIET. MAAR JE HEBT ELKAAR NODIG OM EEN GESPREK TE KUNNEN VOEREN. HET IS EEN SOORT REIS VAN JOUW WOORDEN DIE NAAR DE ANDER GAAN EN WEER TERUG. JE KUNT ZO'N REIS TUSSEN TWEE PERSONEN OF DINGEN EEN TUSSENRUIMTE NOEMEN. NIET ALLEEN TUSSEN PERSONEN KAN ER IETS BEWEGEN VAN HET ENE NAAR HET ANDERE. ER KAN OOK EEN BEWEGING ZIJN VAN BOVEN NAAR BENEDEN, VAN DONKER NAAR LICHT OF BIJVOORBEELD VAN BRANDEND HOUT NAAR AS. DEZE BEWEGING IS OOK EEN TUSSENRUIMTE. ORUNMILA VINDT DIE TUSSENRUIMTE ERG BELANGRIJK EN NOEMT HET WAARHEID. IN DE TUSSENRUIMTE KUN JE DE BETEKENIS VAN HET GEHEEL VINDEN. IN DE TUSSENRUIMTE TUSSEN LICHT EN DONKER, TUSSEN BOVEN EN BENEDEN EN TUSSEN BRANDEND HOUT EN AS, DAAR VIND JE ALLES. EN ALLES WAT BEWEEGT TUSSEN DE TWEE DINGEN, IS WAARHEID. DIT NOEM JE MET EEN MOEILIJK WOORD: BINAIRE COMPLEMENTARITEIT. MODERNE FILOSOFEN HEBBEN DIEP NAGEDACHT OVER DEZE FILOSOFIE VAN WAARHEID IN DE TUSSENRUIMTE. LIGT DE WAARHEID SOMS IN HET MIDDEN?

A. IS HET BELANGRIJK OM IETS VAN TWEE KANTEN TE BEKIJKEN? LEG UIT.

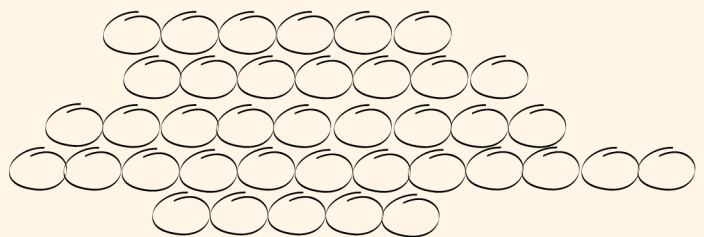
B. ALS JE IETS VAN TWEE KANTEN BEKIJKT KAN ER DAN MAAR ÉÉN WAARHEID BESTAAN? OF ZIJN ER DAN OOK MEERDERE WAARHEDEN MOGELIJK? LEG EENS UIT HOE JIJ DAT ZIET.

C. KUN JE EEN VOORBEELD GEVEN UIT JOUW EIGEN LEVEN WAARBIJ WAARHEID GEWOON VAST STAAT EN EEN VOORBEELD GEVEN WAARBIJ WAARHEID EEN REIS MAAKT?

TERUGBLIK

1. HET VOLK WAAR ORUNMILA BIJ HOORDE.
2. DE NAAM VAN DE MOEDER VAN ORUNMILA.
3. HIERMEE PRATEN YEAN EN MOES.
4. EEN REIS TUSSEN TWEE PERSONEN OF DINGEN.
5. DE TEGENHANGER VAN DONKER.

DOEN

WOORDEN MEMORY (PAPIER, SCHAAR, POTLOOD)

MAAK MET JE GROEPJE EEN MEMORY SPEL VAN WOORDEN DIE NIET ZONDER ELKAAR KUNNEN BESTAAN, OMDAT ZE VAN ELKAAR AFHANKELIJK ZIJN IN HUN WAARHEID. GEEN BENEDEN ZONDER BOVEN. GEEN DONKER ZONDER LICHT. GEEF DIE KAARTJES EVENTUEEL DEZELFDE KLEUREN.

BENEDEN-BOVEN
DONKER-LICHT
VUUR-AS

CRYPTO 1.2 + 2.6 + 4.2 + 4.6 + 4.10 + 5.2 + 5.1 + 1.6 =